

[Transcript] Forklart / Opptøyene i Bergen

Denne lørdagen skulle det egentlig være fest i Bergen-centrum, men allerede tidlig på morgen begynte demonstranter å møte opp i gatene.

Det ble starten på opptøyer som fikk politiet til å rykke igjen med skjold, hunder og gasmasker og å stenge av deler av Bergen-centrum.

Bak opptøyende ligger en vondkonflikt og en lang historie om Ritrea.

Du hører på forklart fra Aftenposten hvor vi hver dag tar for oss en nyhet sak og gir deg det du trenger for å forstå.

I dag hvorfor det ble opptøyer i Bergen.

Det er tirsdag 5. september og jeg heter David Vekoni.

Festen som egentlig skal arrangeres i Bergen denne 1. september lørdagen, er ikke helt ukontroversiell i utgangspunktet.

For det er ikke bare en folkefest, men en politisk markering som kan provosere.

Arrangjøen er eritreeisk forening i Hordaland, og det som skal feires er eritreas uavhengighet.

I det arrangjøene kommer for å gjøre de siste forbellelsene før markeringen, blir det møtt av motdemonstranter som også kommer fra det eritreske miljø.

Og sånn starter bråke.

Noen har med murstein, noen har planker og noen har metallstenger.

Motdemonstrantene barker sammen med arrangjøene, og etter hvert må politiet hente frem skjold, gasmasker og hunder for å få kontroll.

Flere gater blir stengt av, og midt på dagen er rundt 20 politibilder på plass, mens et helikopter henger over centrum.

Etter hvert flytter motdemonstrantene ser nedover mot vogsalmeningen, nærmere Bryggen, og der blir det en konfrontasjon mellom dem og politiet, der politiet lager en borg av skjold.

7-8 timer etter at opptøyen har startet, ble det fortsatt ropt slagord, og festen fikk byne med rundt 50 mennesker på plass.

I følge politiet var det aldri et alternativ å avlyse festen.

Det er et politisk arrangimang, politisk feiring, som er meldende og en del av de grunnleggende verdiene Norge har om å kunne ytte seg og mene det en bil.

Politiet har fått kritikk for måten de hanterte opptøyende på, og sier selv de kunne gjort ting anledes, men at de ikke var forberedt på at det skulle komme motdemonstranter fra flere andre steder i landet.

For å forstå hva som egentlig skjedde i Bergen i helgen, så må vi forstå hvem de som barket sammen var, for det er ganske mye som ligger bak.

Færingen i helgen var en markering av oppstarten på feiringskriget til Eretrea fra Etiopia i 1961 første september.

Men det var også en feiring som ikke alle er Eretrea enig, det to grupper som står mot hverandre, og det var det som også førte til vold.

For dette er vi ikke bare historien om en friøringskrig og feiring av selvstendighet, det er også historien om et autoritært regime med kontroll langt utover Eretreas grenser.

Tar jeg for stor eller for liten risiko med formuen min? Er det eg som skal overta familiedriften? Bruker eg for mye tid på jobb?

Vi i formuen vet at livet innebærer små og store spørsmål, som en ledende nordisk financial life manager kan vi sammen finne svarene.

Med personlig rådgivning fra dit lokale kontor hjelper vi i formuen deg å løfte blikke og planlegge

[Transcript] Forklart / Opptøyene i Bergen

for din fremtid og kapital.

Ikke sitt med spørsmålen alene, ta kontakt i dag på formuen.no.

Jeg treg et ganske lite land med rundt 6 millioner innbyggere.

Lovise Ålen er statsviter ved Kristian Mikkelsens Institut i Bergen og har forsket minst 2-10 år på Afrikas Holm, der Eritrea ligger.

Det ligger i djørende på Afrikas Holm mot røde havet og grenser mot et jobbja hos Sudan og Egypt.

Det er et land som er ganske fattig, som har vært uavhengig fra 1990.

Eritrea er et land som har vært underlagt andre lenge. Frem til starten av andre verdenskrig var det en italiens koloni, og underkrigen ble det underlagt nabelande et jobbja.

Og det var ikke særlig populært. Så fra 1960-tallet stod Eritrea i en friøringskrig.

Den ble ledet av Isaias Afrochi, som er ledet i Eritrean People's Liberation Front, EPLF. Han førte en effektiv krig mot derregime et jobbja,

og da de vekk utrydde den motstandere, så han ble sitten igjen som den eneste og viktigste lederen til å lande vantkrigen mot derregime i et jobbja i 1991.

Som friøringskriger var Afrochi's effektivitet med på å gjøre Eritrea til en selvstendig stat.

Men som leder har han i følge Loviset Åhlen gjort landet til en ekstremt autoritær stat, i praksis et diktatur.

Han var effektiv og utrydde sin motstandere, og det har han også vært etter et regime at det er treble selvstendig. Så han sitt av makten fremdeles.

Han leder også det eneste politiske parti i landet. Det har vært holdt et lokal valg, og det er alt.

Hvordan er det å leve i Eritrea under Afverki?

Det som er det mest karakteristiske med Eritrea er at man har en veldig omfattende militæro- og civiltjeneste national service i landet.

Så det betyr at når man er 18 år, så må man enten kvinne eller man mellesteg til tjeneste, og i de fleste tilfeller må man være der i mange, mange år.

Og det er veldig, veldig vanskelig å unslippe.

Denne praksisen er noe av det FN kritiserer Eritrea for. Den tvungne verneplikten gjelder også for barn og eldre, og de som prøver å slippe under kan få en grusom eller umenskelig straff.

Så det er promotor og saken til at Eritres ungdom i dag flykter og har gjort det i mange år.

De som blir igjen og eventuelt blir sett på som en trussel for regime, kan risikere enn å oppi fengslar som man ikke helt vet hvor det er.

Og konflikten vi så i Bergen denne helgen bunner egentlig ut i akkurat dette.

Det er nemlig to forskjellige grupper med flyktinger fra Eritrea, to forskjellige generasjoner.

De som kom tidlig, de var jo på en måte preget av at de så at de har opplevd en friøringskrig.

Og de har sett at Isaias Afroreki var en ekstremt viktig person for at Eritrea skulle bli en stendig stat.

Så det å være, å ha en tilhørigere til Eritrea var veldig nært knyttet til det og viselig leitert til partiet og til statslederen.

Og så har man jo hatt folk som har blitt født på 90-tallet som er yngre generasjoner.

Som kanskje ikke har, har de friske minner om friøringskrigen så tett på som tidlig generasjoner.

Og som kanskje har betalt en del i høy pris for å være i militært hjemmes de så mange år uten at de egentlig kanskje har sett formålet med det.

Men det er også en annen grunn til at spennningen er så høy mellom Eritreiske flyktinger i Norge.

Det handler om kontrollen som Eritreas regime har utenfor sine egne landegrenser.

[Transcript] Forklart / Opptøyene i Bergen

Eritreerne som bor langt hjemme fra og pleier kulturen sin der kalles gjerne den Eritreiske diasporan.

Og i følge ålen er de blant grupperne som er mest kontrollert av regime som de flyktet fra. Eritreia og det Eritreiske regime er jo regnet som en av de mest effektive regime som kan kontrollere flyktingen i Europa og USA.

Det betyr at de gjør bruk av regime og alle støttespillere i ulike diasporamiljøer i Europa og USA. Mange blir utsatt for både økonomisk og sosialt press om man då ytter og seg mot regime. Når man etter hvert har ser situasjon i hjemmelene og ser at politisk endring som de ønsker ikke skjer,

så vil man gjøre mer større motstand mot denne kontroll som har vært effektiv i mange år.

Det er kanskje det man ser uttrykk for med den mobiliseringen som har skjedd i Bergen, utenfor der som man skulle ferde det.

For det arrangement som var i Bergen i helgen, det var til støtte for regime?

Arnsjørene bak arrangementet sier at de er politiske neutraler, men de opererer i en kontekst som er ekstremt polarisert.

Det er vanskelig å plassere seg neutral, og man har en lang tradisjon for å ha feiringarfestivaler, der man gir sin støttet regime politisk og samler innen penger til regime, og har kulturelle uttrykk som helt eksplisitt støttet.

Selv om det har vært et politisk neutralt, så blir det ikke opprattet sånn i det retreske miljøet.

Men likevel så er det nok kanskje en del folk som vil føle seg urettferdig stempelett.

De kan ønske å delta på feiringen i uten og være veldig sterke støttespillere, eller sterke lojale til regimer.

Men de ønsker kanskje ikke å ta den sterke avstand som demonstranten er utenfor å gjøre.

Norge er ikke det eneste stedet hvor to deler av det retreske miljøet har havnet i blodige slags mål.

Man har hatt forsøk på å rensjere lingnefestivaler i Tyskland og Nelavan, og som vi så i august, så hadde man en lingnefestival i Sverige som utartet og ble voldig til i.

Men sånn festivaler og markeringer er jo ikke noe nytt nå. Det er jo noe som retreske flykninger har gjort gjennom hele 2000-tallet. Hvorfor blir det så mye brak nå?

Det er nok en forværing av situasjonen for retreske flykninger og retrerer som gjør at man blir mer desperat og mer frustrert.

Og så er det jo selvfølgelig muligens en smittefekt av boldlige sammenstøtt, for eksempel i Sverige.

Man ser at her må vi ta i bruk sterke virkemidler for å oppnå oppmerksomhet om det de mener er en veldig alvorlig situasjon.

Så den typen konflikter som vi så i Bergen og Helgen, det kan det bli flere av eller eventuelt færre markeringer til støtte for regimen?

Ja, det er en problemstilling som vi nok vil støte på fremvare, ikke bare blant å retrere, men også andre norsk noe det heter, eller folk som kommer fra andre land som har autoritære regimer.

Disse regimerne har visst seg å være veldig interessert i å mobilisere og kontrollere sin befolkning rundt omkring i verden.

Og det er jo viktig for oss å kunne skjønne og forstå hva som får i disse miljøene, for dette er jo våre borgere, europeiske borgere, norske borgere som har rettigheter på like linje med oss.

Så vi må forstå hvordan regimerne prøver å rette opp og unnaminere rettigheter som hvitt har hitt her hjemme.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten. Det var å vise Ålen som forklarte Uroen i Bergen i helgen.

[Transcript] Forklart / Opptøyene i Bergen

Lydene du har hørt er fra Bergens tidene.

Denne episoden har laget til å ha produsert igjen i Fjælland og meg, David Vekoni, og resten av forklart er Olaf Eggesvik, Søyhol og Anders Weberg.

Er du usikker på hva du skal stemme på i valget? Vi i Aftenposten har laget noen spesalt gaver, en liten valgomatt.

Men jeg vil påstå at det er morsomt å høre på oss, enn å ta en sånn valgomatt.

En episode om hvert parti, så nå er det bare å høre frem mot valget 11. september. Hospå denne.